

שבעים פנים לתורה

בשבועות קיבל עם ישראל את התורה במעמד הר סיני.
לכבוד החג בחרנו להביא ביטויים בעברית, הקשורים לתורה

צילום: גרמי מלמד

מכניסים ספר תורה לבית-פנסות (משמאל - ספר התורה;
מימין - הנרתיק לספר)

(כל-כך טוב?)

וצרות, מהן יש לנו למכביר, גם הן נעזרות בתורה. הפיטוי מפה שלא פתובה בתורה מלמד על צרה רצינית, כמו מפת מצרים נוספת שלא מופיעה בתורה. משתמשים בו גם פשהצרה לא כל-כך גדולה. למשל: המורה הזו היא מפה שלא פתובה בתורה. ובקיצור: המורה הזו היא מפה.

התורה מלווה אותנו גם לאורך שנות חיינו.

כבר בטקס ברית המילה מברכים את החד הנולד שיגדל לתורה, לחופה ולמעשים טובים. בגיל 13 הילד עולה לתורה בפעם הראשונה בחייו וזוכה לקרוא מהתורה בבית-הכנסת. בהמשך חייו הוא יכול להיות גם חתן תורה - האדם שקורא את הפרשה האחרונה בתורה ביום שמחת תורה (היום האחרון בחג הסוכות, שבו גומרים לקרוא את התורה ומתחילים מהתחלה). חמישה חומשי תורה, תורה-נביאים-כתובים, תורה שבכתב ותורה שבעל-פה - הם המרכיבים של תורת ישראל, תורה המשפיעה ומעצבת ומכוונת לא רק את העם היהודי אלא את העולם המערבי כולו כבר אלפי שנים. חג מתן תורה שמח!

אילנה דר

תורת משה, תורת אמת, תורת אלוקים, תורת ישראל - פיגויים רבים יש לתורה, וכולם מעידים על הקשר העמוק שבין העם היהודי לתורה. זו אולי הסיבה לכך שביטויים רבים מעולם התורה עברו גם לחיים "הרגילים" שלנו. בתחום (בשטח) ההוראה, למשל, מקובל להשתמש בביטוי להרביץ תורה, שמש-מעותו ללמד באינטנסיביות ובצורה מעמיקה. דבר תורה פירושו דברים של טעם, דברי חוכמה. יחד עם זאת, לא צריך לקבל כל דבר כמו תורה מסיני, צריך להטיל ספק (לשאל שאלות), לחשוב, לפקפק (לא להיות בטוח). הביטוי שבעים פנים לתורה מלמד כי לכל דבר יכולים להיות פירושים שונים והסברים שונים, וכל אחד רשאי לראות או להרגיש פן (צד) אחר.

המלה תורה משמשת גם כמקבילה העברית למלה תיאוריה (תורת היחסות, תורת הנפש, תורת הצמחים).

הפיטוי כל התורה בולה על רגל אחת מקורו בסיפור על רבי עקיבא, שהתבקש ללמד את כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת (פלומר: במהירות), והוא סיכם אותה במשפט אחד: ואהבת לרעה כמוה (אהוב את האחרים כפי שאהב אותך את עצמך). עד היום משתמשים בפיטוי הזה (כל התורה על רגל אחת) כדי לתאר מצב שבו צריך לקצר ולתמצת משהו ארוך ומורכב למשפט אחד, קצר ופשוט.

על אדם שבחר ללמוד תורה בדרך חיים אומרים שתורתו אומנותו, פלומר: התורה היא העבודה והמלאכה שלו. הפיטוי הזה נפוץ במיוחד כשדנים בשאלת השירות הצבאי לעומת הלימודים בשיבה. במקרה כזה נהוג לומר שבחור הישיבה משרת באוהל של תורה במקום בצבא.

והנה תחום אחר, אבל דומה: הפרנסה. עם כל חשיבותו של לימוד התורה, חכמינו הכירו בכך שאם אין קמה אין תורה, והפוננה היא שלא ניתן לחיות רק מלימודים, רק מתיאוריה; צריך גם להתפרנס, צריך לאכול ולהתקיים. כאשר הגורל מתאכזר לאדם ישר והגון, מותר להתלונן על חוסר הצדק שבמצבו בעזרת הפיטוי זו תורה וזה שפירה? (זה מה שמגיע לאדם

חג הביכורים והקציר

ביכורים, בכורים, בכירים

ביכורים הם הפירות הראשונים, הפירות המבכרים (מבשילים, מוכנים) ראשונים. היצירות (קומפוזיציות) הראשונות של סופר, משורר, צייר או מוסיקאי הן יצירות ביכורים.

הבן הראשון שנולד להורים הוא הבן הבכור. עשו, הבן הבכור של יצחק ורבקה, מכר את הבכורה (הזכויות של הבן הראשון) לאחיו יעקב תמורת (בעד) נזיר (מרק, תבשיל) עדשים. המפה האחרונה שהביא הקדוש-פרוך הוא על המצרים היתה מפת בכורות. הפסיכולוגים אומרים כי בנים בכורים סובלים מ"מפת בכורות".

הופעה ראשונה של זמר היא הופעת בכורה. נאום ראשון של פוליטיקאי הוא נאום בכורה. ההצגה הראשונה של מחזה בתיאטרון היא הצגת בכורה, ואליה מזמינים עיתונאים, אנשי תיאטרון ופקידים בכירים (ברגה גבוהה), קצינים בכירים ובעלי תפקידים בכירים אחרים.

אם כתוב בעיתון כי "פקיד בכיר במשרד ממשלתי אמר כי...", אפשר לפעמים לדעת מה חושב השר. השר מבכר (מעדיף, רוצה יותר) לפרסם כך את דבריו. זו הבחירה שלו. צריך לקוות כי זו בחירה טובה, שלא תסתיים בכי-רע (בצורה רעה). אבל זה כבר נושא לרשימה אחרת...

קוצרים ברינה

חג השבועות הוא גם חג הקציר. בעונה זו של השנה קוצרים (חותכים ואוספים) את התבואה. התבואה היא פרי האדמה - כל מה שבא מן האדמה. קוצרים לא רק תבואה. אפשר לקצור הצלחה, לקצור שבחים (מחמאות, קומפלימנטים), לקצור תהילה (כבוד), לקצור תשואות (מחיאות כפיים), ולקצור פרסים (לזכות בפרסים).

לצערנו, התהילה קצרה, ולפעמים היא גורמת לקצר (ניתוק, הפסקת הקשר) בין מי שהצליח למי שרצה להצליח. כשיש קצר במערכת החשמל - נפסק זרם החשמל בבית.

בספר תהלים כתוב: "הזרעים בדמעה ברנה יקצרו". כשזרעים באדמה את הזרעים של התבואה - בוכים, כי לא יודעים האם יהיה יכול טוב. כשקוצרים את התבואה ורואים את ההצלחה - אפשר לשמוח ולשיר. כך - לא רק בחקלאות; אבל זה כבר נושא לרשימה אחרת...

ציפי מזר